

УДК 351.86(042.5)

DOI: 10.24144/2078-1431.2026.1(36).20–38

Ігор Тодоров,
доктор історичних наук, професор,
професор кафедри міжнародних студій
та суспільних комунікацій
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Наталія Тодорова,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри полікультурної освіти та перекладу
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ЕВОЛЮЦІЯ ПОЛІТИКИ ЗАХОДУ ЩОДО РОСІЙСЬКОЇ ВІЙНИ ПРОТИ УКРАЇНИ (2014–2025)

Статтю присвячено комплексному історико-політичному аналізу еволюції ставлення держав Заходу до російської війни проти України у 2014–2025 роках. Метою дослідження є виявлення закономірностей трансформації політики Заходу крізь призму змін стратегічного сприйняття Росії, рівня трансатлантичної консолідації та типів політики стримування.

Методологічну основу становить поєднання історико-генетичного, порівняльного та системного підходів, а також операціоналізація ключових змінних (стратегічне сприйняття, трансатлантична єдність, тип політики, характер підтримки України). Дослідження базується на аналізі офіційних стратегічних документів, політичного дискурсу та практичних інструментів західної політики.

У результаті встановлено, що еволюція політики Заходу має нелінійний характер і визначається зміною стратегічного сприйняття Росії — від партнера до системного противника. Виокремлено три етапи: обмеженого реагування (2014–2016 рр.), стратегічної інерції (2017–2021 рр.) та системного стримування (2022–2025 рр.). Доведено, що рівень трансатлантичної консолідації безпосередньо впливає на характер і масштаби підтримки України, тоді як її фрагментація призводить до переорієнтації на дипломатичні інструменти. Встановлено, що російсько-українська війна стала ключовим чинником трансформації європейської безпекової архітектури та зміни ролі України як елемента системи стримування.

Наукова новизна полягає у застосуванні інтегрованої аналітичної моделі, що поєднує стратегічне сприйняття, союзницьку консолідацію та тип політики для пояснення еволюції ставлення Заходу у повному хронологічному діапазоні війни. Отримані результати дозволяють поглибити розуміння трансформації міжнародної безпеки в умовах великої війни та мають значення для прогнозування подальшої політики Заходу.

Ключові слова: Російсько-українська війна, Захід, міжнародна безпека, санкції, НАТО, Європейський Союз, трансатлантична єдність, стратегічна автономія Європи, безпекова архітектура.

The article provides a comprehensive historical and political analysis of the evolution of Western states' attitudes toward the Russian war against Ukraine in the period 2014–2025. The study aims to identify the patterns of transformation in Western policy through the prism of changes in the strategic perception of Russia, the level of transatlantic cohesion, and the types of deterrence policy.

The methodological framework combines historical-genetic, comparative, and systems approaches, as well as the operationalization of key variables (strategic perception, transatlantic cohesion, policy type, and support for Ukraine). The research is based on the analysis of strategic documents, political discourse, and practical instruments of Western policy.

The findings demonstrate that the evolution of Western policy is nonlinear and largely driven by the transformation of Russia's strategic perception—from a potential partner to a systemic adversary. Three main stages are identified: limited response (2014–2016), strategic inertia (2017–2021), and systemic deterrence (2022–2025). The study shows that the level of transatlantic cohesion directly affects the scale and nature of support for Ukraine, while its fragmentation leads to a shift toward diplomatic and negotiation-based approaches. It is also argued that the Russian-Ukrainian war has become a key driver of the transformation of the European security architecture and the redefinition of Ukraine's role as an element of deterrence.

The scientific novelty of the study lies in the application of an integrated analytical model that combines strategic perception, alliance cohesion, and policy type to explain the evolution of Western attitudes across the full chronological scope of the war. The results contribute to a deeper understanding of the transformation of international security in the context of large-scale war and offer insights for forecasting future Western policy.

Keywords: *Russian-Ukrainian war, the West, international security, sanctions, NATO, European Union, transatlantic unity, European strategic autonomy, security architecture.*

Актуальність дослідження зумовлена радикальною трансформацією міжнародної безпекової системи, спричиненою російською агресією проти України як проявом ревізійницької політики Російської Федерації, спрямованої на підірив існуючого міжнародного порядку. Починаючи з анексії Криму у 2014 році та розгортання війни на сході України, а особливо після повномасштабного вторгнення 2022 року, відбулася якісна зміна підходів держав Заходу — від обмежених інструментів дипломатичного тиску до системної політики стримування, що включає масштабну військову, економічну та політичну підтримку України.

Зокрема, якщо у 2014–2016 роках західна допомога Україні обмежувалася переважно дипломатичною підтримкою та санкційними заходами, то після 2022 року вона набула безпрецедентного масштабу: за даними відкритих джерел, сукупний обсяг військової та фінансової допомоги Україні з боку західних держав вимірюється десятками мільярдів доларів щорічно. Це включає постачання високотехнологічних систем озброєння, макрофінансову підтримку та довгострокові програми відновлення, що свідчить про якісну трансформацію політики Заходу.

Упродовж 2014–2025 років євроатлантична спільнота, передусім держави НАТО та Європейський Союз, здійснила перегляд власної стратегії щодо Росії, переходячи від моделі «вибіркового залучення» до моделі довгострокового стримування. Цей процес відображає глибинну трансформацію стратегічного мислення Заходу: від сприйняття Росії як складного, але потенційно інтегрованого партнера — до її трактування як системного противника, що кидає виклик базовим принципам міжнародного права та безпеки.

Особливої актуальності дослідження набуває у зв'язку з тим, що реакція Заходу на російську агресію стала одним із визначальних чинників формування нової архітектури європейської та глобальної безпеки. Посилення санкційного режиму, нарощування військової присутності НАТО на східному фланзі, масштабна підтримка України та активізація дискусій щодо стратегічної автономії Європи свідчать про перехід до нової моделі безпеки, заснованої на принципах колективного стримування, перерозподілу відповідальності та підвищення ролі військово-політичних інструментів.

Водночас аналіз еволюції ставлення Заходу до російської війни проти України є принципово важливим для розуміння логіки ухвалення стратегічних рішень у демократичних державах в умовах великої війни, трансформації трансатлантичної єдності та зміни балансу сил у європейському безпековому просторі. У цьому контексті Україна постає не лише як об'єкт агресії, але й як ключовий елемент нової системи стримування російського ревізіонізму та важливий фактор переформатування геополітичної конфігурації Європи.

Огляд досліджень з теми еволюції ставлення Заходу до російської війни проти України (2014–2025 рр). Проблематика реакції держав Заходу на російську агресію проти України посідає центральне місце в сучасних дослідженнях міжнародних відносин, безпекових студій та політичної науки. У науковому дискурсі сформувалося кілька ключових напрямів аналізу: дослідження політики Заходу щодо Росії після 2014 року; оцінка санкційних механізмів та їх ефективності; аналіз трансформації європейської та трансатлантичної безпеки після 2022 року; а також вивчення інформаційно-дискурсивного виміру війни.

Значний внесок у дослідження політики Заходу щодо Росії зроблено у працях британського дослідника К. Джайлза, який розглядає російсько-українську війну як складову ширшого системного протистояння між Росією та демократичним світом. Автор акцентує на поступовій, але вимушеній еволюції західної політики — від стриманого реагування до більш активної підтримки України, що відображає зміну стратегічного сприйняття Росії [9].

Комплексний аналіз реакції Заходу на війну в Україні представлений у монографії В. Якупека, де досліджується політична, військова та економічна відповідь західних держав, а також роль міжнародних інституцій у формуванні колективної реакції. Автор підкреслює, що війна стала катализатором переосмислення глобальної політики та функціонування без-

пекових альянсів [10]. Ці дослідження заклали основу для розуміння того, як російсько-українська війна вплинула на стратегічне мислення Заходу та на формування нових підходів до безпеки.

У межах окремого дослідницького напрямку значна увага приділяється санкційній політиці Заходу. Зокрема, у роботі А. Пертіві аналізуються чинники формування санкцій Європейського Союзу проти Росії, серед яких виділяються конвергенція нормативних цінностей у межах ЄС; переговори між державами-членами; сприйняття Росії як безпекової загрози; прагнення ЄС зміцнити власну роль як безпекового актора. Дослідження демонструє складність досягнення консенсусу та багатовимірність санкційної політики [15].

Водночас зазначені дослідження здебільшого зосереджуються на окремих інструментах політики (зокрема санкціях) або окремих часових зрізах, що обмежує їхню здатність пояснити довгострокову динаміку трансформації політики Заходу. Зокрема, у них недостатньо враховується взаємозв'язок між змінами стратегічного сприйняття Росії, рівнем трансатлантичної консолідації та практичними інструментами підтримки України, що й зумовлює необхідність комплексного підходу, запропонованого у даному дослідженні.

Проблематика трансформації європейської безпеки внаслідок війни розкрита у праці Д. Шварцер, яка підкреслює, що російське вторгнення стало фактором руйнування попередньої архітектури безпеки та стимулювало безпрецедентне посилення трансатлантичної взаємодії і підтримки України [16].

Важливим напрямом сучасних досліджень є аналіз інформаційного та комунікаційного виміру війни. У роботі М. Махортиха, А. Кулічкіної та К. Майковської досліджується трансформація політичного дискурсу в умовах війни, зокрема зростання ролі цифрових платформ як інструменту мобілізації міжнародної підтримки України [12].

В українській історіографії проблема російсько-української війни та реакції міжнародної спільноти активно розробляється з 2014 року. Українські дослідники акцентують на геополітичних передумовах конфлікту, трансформації системи міжнародної безпеки та ролі Заходу у стримуванні російської агресії.

Зокрема, у праці С. Плохія війна розглядається у довготривалій історичній перспективі як прояв російського ревізіонізму та боротьби за контроль над пострадянським простором. Автор підкреслює історичну обумовленість сучасного конфлікту та його значення для міжнародних відносин [5].

У колективних монографіях українських і зарубіжних дослідників (зокрема під редакцією М. Дорошка, а також у працях М. Лазаровича та П. Мироненка) аналізується феномен гібридної війни, етапи розвитку конфлікту та міжнародна реакція на нього. У цих роботах підкреслюється роль Заходу як ключового зовнішнього чинника стримування Росії [3; 4].

Монографія С. Віднянського та А. Мартинова пропонує комплексний аналіз політики міжнародного співтовариства щодо російсько-української

війни, охоплюючи широкий спектр акторів і регіонів. Автори демонструють еволюцію позицій держав Заходу та міжнародних організацій, акцентуючи на поступовій зміні підходів від обережного реагування до більш активної політики підтримки України [2].

Таким чином, сучасна наукова література репрезентує широкий спектр підходів до аналізу реакції Заходу на російську агресію проти України — від досліджень санкційної політики та діяльності міжнародних інституцій до аналізу трансформації безпеки та інформаційного виміру війни. Водночас більшість робіт має фрагментарний характер, зосереджуючись на окремих аспектах проблеми або окремих часових періодах.

Разом з тим у науковій літературі все ще бракує комплексних історико-політичних досліджень, які системно аналізують еволюцію ставлення Заходу до російської війни проти України у повному хронологічному діапазоні 2014–2025 років із урахуванням змін стратегічного мислення, трансформації безпекових практик та впливу внутрішньополітичних факторів у ключових державах Заходу. Саме ця прогалина зумовлює необхідність даного дослідження та визначає його наукову новизну.

У зв'язку з цим у роботі висувуються такі дослідницькі гіпотези:

Гіпотеза 1. Еволюція політики Заходу щодо російсько-української війни має нелінійний характер і визначається не лише динамікою воєнних подій, але й зміною стратегічного сприйняття Росії — від партнера до системного противника, що зумовлює перехід від політики обмеженого реагування до моделі довгострокового стримування.

Гіпотеза 2. Рівень і характер підтримки України з боку Заходу прямо корелює зі ступенем консолідації трансатлантичної спільноти; відповідно, фрагментація західної єдності (зокрема під впливом внутрішньополітичних змін у США та Європі) призводить до трансформації інструментів підтримки — від військово-стратегічних до переважно дипломатично-переговорних.

Гіпотеза 3. Російсько-українська війна виступає ключовим каталізатором формування нової європейської безпекової архітектури, в якій Україна трансформується з об'єкта геополітичного протистояння у суб'єкт системи стримування, що змінює баланс сил у євроатлантичному просторі.

Перевірка цих гіпотез дозволяє комплексно проаналізувати етапи, фактори та закономірності трансформації політики Заходу щодо російської війни проти України та логічно підводить до формулювання мети дослідження.

Метою дослідження є комплексний історико-політичний аналіз еволюції ставлення держав Заходу до російської війни проти України у 2014–2025 роках крізь призму змін стратегічного сприйняття Росії, рівня трансатлантичної консолідації та трансформації інструментів політики стримування, а також визначення закономірностей впливу цих факторів на характер підтримки України та формування нової архітектури європейської безпеки.

Для досягнення поставленої мети передбачається вирішення таких завдань:

- проаналізувати передумови формування політики Заходу щодо російської агресії проти України у 2014 році в контексті початкового стратегічного сприйняття Росії як актора міжнародної системи;
- дослідити особливості політичної, економічної та санкційної реакції Заходу на початковому етапі війни (2014–2021 рр.) як прояв моделі обмеженого реагування та «керованого стримування»;
- визначити ключові фактори трансформації підходів Заходу після повномасштабного вторгнення 2022 року, зокрема зміну стратегічного статусу Росії у західному політико-безпековому дискурсі;
- проаналізувати еволюцію форм і масштабів підтримки України (військової, фінансової, політичної) як функцію рівня трансатлантичної єдності та координації між союзниками;
- дослідити вплив внутрішньополітичних змін у державах Заходу (насамперед у США та країнах ЄС) на трансформацію інструментів підтримки України та перехід від моделі «максимального сприяння» до елементів переговорної стратегії;
- виокремити етапи еволюції політики Заходу щодо російської війни проти України як нелінійного процесу, зумовленого взаємодією військових, політичних і стратегічних факторів;
- оцінити вплив трансформації політики Заходу на формування нової європейської безпекової архітектури, зокрема зміну ролі України як суб'єкта системи стримування російського ревізіонізму.

Вибір хронологічних меж дослідження зумовлений логікою розвитку російсько-української війни та трансформацією реакції міжнародної спільноти на неї. Нижня хронологічна межа, 2014 рік, це час, коли відбулися події, що започаткували сучасний етап російсько-українського конфлікту: анексія Криму Росією та початок збройної агресії Росії на сході України. Ці події спричинили першу хвилю санкцій, дипломатичного тиску та політичної реакції з боку держав Заходу і започаткували новий етап у відносинах між Росією та євроатлантичною спільнотою. Верхня хронологічна межа, 2025 рік, дозволяє охопити найновіший етап розвитку війни, що розпочався після широкомасштабного вторгнення Росії в Україну, коли позиція Заходу зазнала якісної трансформації: від обмеженої підтримки України до масштабної військової, економічної та політичної допомоги, а також до переосмислення стратегічної ролі України у системі європейської безпеки.

Методологічну основу дослідження становить поєднання історико-політичного, системного та порівняльного підходів, що дозволяє комплексно проаналізувати еволюцію ставлення Заходу до російської війни проти України у 2014–2025 роках. Дослідження ґрунтується на принципах історизму, системності та причинно-наслідкового аналізу, що дає змогу розглядати політику Заходу як динамічний і нелінійний процес, зумовлений взаємодією військових, політичних і стратегічних факторів.

У роботі застосовано такі методи дослідження:

- історико-генетичний метод — для реконструкції етапів формування політики Заходу щодо російської агресії;

- порівняльний метод — для зіставлення різних етапів і моделей реагування Заходу;
- контент-аналіз — для дослідження офіційних документів, політичних заяв та стратегічних наративів;
- системний аналіз — для визначення взаємозв'язків між змінами у політиці Заходу та трансформацією міжнародної безпеки.

З метою перевірки висунутих гіпотез у дослідженні використано підхід операціоналізації ключових змінних, що дозволяє перевести теоретичні категорії у вимірювані аналітичні показники.

Змінна *«стратегічне сприйняття Росії Заходом»* відображає трансформацію уявлень про роль Росії у міжнародній системі — від партнера до системного противника. Вона аналізується через характер стратегічних документів, зміну політичного дискурсу, рівень інституційної взаємодії або ізоляції Росії, а також інтенсивність політики стримування.

Змінна *«рівень трансатлантичної консолідації»* визначає ступінь узгодженості дій між ключовими акторами Заходу (США, ЄС, НАТО) та операціоналізується через координацію санкційної політики, масштаби військової допомоги Україні, інституційну активність союзників і наявність політичних розбіжностей між ними.

Змінна *«тип політики Заходу щодо війни»* відображає домінуючу модель реагування на російську агресію та розглядається як типологія, що включає: модель обмеженого реагування (2014–2016), модель інерційного стримування (2017–2021), модель системного стримування (2022–2024) та модель часткової переорієнтації (з 2025 року). Аналіз здійснюється через показники військової допомоги, санкційного тиску, політичних наративів та рівня залученості Заходу у конфлікт.

Змінна *«характер підтримки України»* відображає зміст і інтенсивність допомоги Україні та оцінюється через обсяги і типи військової, фінансової, політичної та гуманітарної підтримки.

Змінна *«трансформація безпекової архітектури»* характеризує системні зміни у європейській безпеці та аналізується через розширення НАТО, зміцнення східного флангу, зростання оборонних витрат, розвиток стратегічної автономії Європейського Союзу та зміну ролі України у системі стримування.

Логіка перевірки гіпотез передбачає встановлення причинно-наслідкових зв'язків між зазначеними змінними. Зокрема, перша гіпотеза перевіряється шляхом співставлення змін стратегічного сприйняття Росії із трансформацією моделей політики Заходу; друга — через аналіз взаємозв'язку між рівнем трансатлантичної консолідації та характером підтримки України; третя — через оцінку впливу війни на структурні зміни європейської безпекової системи та роль України у ній.

Підтвердження гіпотез здійснюється на основі співставлення змін у визначених індикаторах у різні періоди дослідження. Зокрема, гіпотеза вважається підтвердженою у разі наявності стійкої кореляції між змінами стратегічного сприйняття Росії та трансформацією типів політики Заходу (гіпотеза 1), між рівнем трансатлантичної консолідації та інтенсивністю

підтримки України (гіпотеза 2), а також між динамікою війни та структурними змінами у європейській безпеці (гіпотеза 3). Відсутність таких кореляцій або наявність протилежних тенденцій розглядалася б як підстава для їх часткового або повного спростування.

Застосування такої методологічної рамки дозволяє забезпечити комплексний, системний і теоретично обґрунтований аналіз еволюції політики Заходу щодо російської війни проти України.

Концептуальна модель дослідження. Дослідження базується на концептуальній моделі, що пояснює еволюцію політики Заходу щодо російської війни проти України як результат взаємодії трьох ключових факторів: зміни стратегічного сприйняття Росії, рівня трансатлантичної консолідації та динаміки воєнних подій.

У межах запропонованої моделі зміна стратегічного сприйняття Росії (від партнера до системного противника) виступає базовою незалежною змінною, яка визначає трансформацію типу політики Заходу — від обмеженого реагування до системного стримування. Ця трансформація не є лінійною, а залежить від інтенсивності конфлікту та характеру російських дій.

Рівень трансатлантичної консолідації виконує роль проміжної змінної, що модерує вплив стратегічного сприйняття на практичну політику. Високий рівень координації між США, ЄС і НАТО корелює з посиленням військової та фінансової підтримки України, тоді як зниження єдності призводить до переорієнтації на дипломатичні та переговорні інструменти.

У свою чергу, тип політики Заходу (обмежене реагування, інерційне стримування, системне стримування, часткова переорієнтація) визначає характер підтримки України, який виступає залежною змінною. Йдеться про варіацію між символічною, обмеженою підтримкою та масштабною військово-стратегічною допомогою.

Кінцевим результатом взаємодії цих змінних є трансформація європейської безпекової архітектури, що проявляється у зміцненні НАТО, зростанні оборонної автономії Європи та зміні ролі України — від об'єкта геополітичного протистояння до активного елемента системи стримування.

Узагальнено причинно-наслідкові зв'язки в межах моделі можуть бути представлені таким чином:

Стратегічне сприйняття Росії → (модерується трансатлантичною консолідацією) → Тип політики Заходу → Характер підтримки України → Трансформація безпекової архітектури

Запропонована концептуальна модель дозволяє системно пояснити нелінійний характер еволюції політики Заходу та забезпечує аналітичну основу для перевірки висунутих гіпотез.

1. Теоретико-концептуальні засади дослідження

Поняття «Захід» у політико-міжнародному контексті є багатовимірною категорією, що охоплює сукупність держав, інституцій та нормативно-ціннісних орієнтирів, сформованих у межах євроатлантичного цивілізаційного простору. У даному дослідженні це поняття використовується у трьох взаємопов'язаних вимірах: геополітичному, інституційному та нормативно-ціннісному.

У *геополітичному вимірі* «Захід» розглядається як сукупність держав Північної Америки та Європи, які мають спільні безпекові інтереси та історично сформовану систему союзницьких відносин. Ключовими акторами виступають США, держави Європейського Союзу, країни НАТО, а також Велика Британія і Канада. У ширшому значенні до цього простору належать і демократичні партнери, які підтримують євроатлантичний порядок.

В *інституційному вимірі* «Захід» функціонує через систему міжнародних організацій і координаційних механізмів, зокрема НАТО як інструмент колективної оборони, Європейський Союз як політико-економічний центр та G7 як платформа стратегічної координації провідних демократій.

У *нормативно-ціннісному вимірі* «Захід» визначається як спільнота ліберальних демократій, об'єднаних принципами верховенства права, прав людини та дотримання міжнародного права. Порушення цих принципів Росією стало ключовим чинником консолідації західної відповіді.

У цьому контексті реакція Заходу на російську агресію базується на поєднанні кількох стратегічних підходів: політики стримування, економічного примусу (санкцій), підтримки держави-жертви агресії та механізмів колективної безпеки.

2. Етапи еволюції політики Заходу: аналітична рамка

З урахуванням запропонованої концептуальної моделі еволюцію політики Заходу доцільно розглядати як нелінійний процес, що включає три основні етапи:

- 2014–2016 рр.: етап обмеженого реагування і деескалації;
- 2017–2021 рр.: етап стратегічної інерції («керованого стримування»);
- 2022–2025 рр.: етап системного стримування та подальшої трансформації політики.

Кожен із цих етапів відображає зміну стратегічного сприйняття Росії, рівня трансатлантичної консолідації та відповідних інструментів політики Заходу, що безпосередньо корелює з висунутими гіпотезами дослідження.

Перший етап: обмежене реагування та політика деескалації (2014–2016 рр.)

Початковий етап російської агресії проти України став серйозним викликом для міжнародної системи безпеки, сформованої після завершення холодної війни. Анексія Криму у 2014 році та розгортання бойових дій

на сході України означали порушення базових принципів міжнародного права, зокрема суверенітету держав і непорушності кордонів.

Водночас реакція Заходу у цей період характеризувалася обережністю, поступовістю та прагненням уникнути прямої конфронтації з Росією. Політична відповідь включала дипломатичне засудження дій Росії, політику невизнання анексії Криму, підтримку територіальної цілісності України та виключення Росії з формату G8.

Ключовим інструментом впливу стали економічні санкції, запроваджені Європейським Союзом та США у 2014 році. Вони включали обмеження доступу російських державних банків до західних фінансових ринків, заборону на експорт високотехнологічного обладнання для енергетичного сектору, а також персональні санкції проти політичних і військових еліт. Водночас у 2014–2016 роках санкційний режим залишався обмеженим за масштабом і не охоплював ключові сектори російської економіки, зокрема повною мірою енергетичний експорт.

Зокрема, санкції Європейського Союзу 2014 року включали обмеження доступу російських банків до фінансових ринків ЄС, заборону експорту технологій подвійного призначення та обмеження співпраці в енергетичному секторі. Проте вони не охоплювали повною мірою критичні експортні статті російської економіки, що дозволило Росії адаптуватися до санкційного тиску. Це підтверджує обмежений характер політики стримування на даному етапі. У зазначений період обсяги торгівлі між Росією та Європейським Союзом хоча й скоротилися, але не були критично підірвані, а залежність окремих європейських держав від російських енергоресурсів зберігалася. Таким чином, санкції виконували переважно функцію політичного сигналу та інструменту стримування, а не системного економічного тиску, що обмежувало їхню ефективність у зміні поведінки Росії.

Важливою характеристикою цього етапу було домінування логіки деескалації. Захід активно підтримував дипломатичні формати врегулювання конфлікту, насамперед Мінські домовленості та «нормандський формат». У цьому контексті санкції розглядалися як інструмент стимулювання переговорного процесу, а не як засіб стратегічного послаблення Росії.

На рівні стратегічного мислення значна частина західних еліт продовжувала сприймати конфлікт як регіональний, що обмежувало масштаби військової підтримки України та стримувало перегляд політики щодо Росії. Це свідчить про збереження інерції попередньої парадигми взаємодії з Росією як потенційним партнером.

Таким чином, перший етап підтверджує гіпотезу 1: політика Заходу визначалася ще не повною трансформацією стратегічного сприйняття Росії, що зумовило переважання моделі обмеженого реагування та низький рівень військово-стратегічної підтримки України.

Водночас обмеженість цієї політики створила передумови для подальшої ескалації конфлікту, що виявилось у нездатності Заходу ефективно стримати Росію на ранньому етапі війни.

Другий етап: стратегічна інерція та «кероване стримування» (2017–2021 рр.)

Після початкового етапу російської агресії політика Заходу щодо України та Росії увійшла у фазу, яку доцільно охарактеризувати як період стратегічної інерції. На цьому етапі сформована у 2014–2016 роках модель реагування: санкційний тиск, дипломатичні переговори та обмежена підтримка України, — зберігалася без суттєвої якісної трансформації.

Ключовою ознакою цього періоду стало поєднання елементів стримування з прагненням уникнути ескалації конфлікту. Війна на сході України поступово трансформувалася у «керований» або частково заморожений конфлікт, що знижувало відчуття безпосередньої загрози для європейської безпеки та не стимулювало радикального перегляду західної стратегії.

Санкційна політика Заходу у 2017–2021 роках набула інституціоналізованого характеру. Санкції регулярно продовжувалися Європейським Союзом і США, а їх правова база була закріплена, зокрема, у законодавстві США [7]. Водночас санкції залишалися інструментом стримування та сигналізації, а не засобом стратегічного примусу до зміни поведінки Росії. Це свідчить про обмежену готовність Заходу до переходу від політики управління конфліктом до політики його вирішення.

Дипломатичний вимір залишався центральним елементом західної стратегії. Німеччина та Франція продовжували виступати ключовими посередниками у межах «нормандського формату», тоді як Мінські домовленості зберігали статус основи для політичного врегулювання. Однак переговорний процес поступово зайшов у структурний глухий кут через принципові розбіжності сторін щодо послідовності виконання безпекових і політичних положень.

У військово-політичній сфері підтримка України з боку Заходу залишалася обмеженою і контрольованою. Хоча рішення США у 2017 році про надання летальної оборонної зброї, зокрема протитанкових комплексів Javelin, стало важливим сигналом зміни підходу, обсяги цієї допомоги були відносно невеликими і супроводжувалися політичними обмеженнями щодо їх застосування. Водночас більшість європейських держав утримувалася від постачання летального озброєння, обмежуючись тренувальними місіями та нелетальною допомогою.

Такий характер підтримки безпосередньо корелював із рівнем трансатлантичної консолідації. Зокрема, розбіжності між США та ключовими державами ЄС щодо санкційної політики, а також суперечки навколо реалізації проекту «Північний потік-2» свідчать про фрагментацію підходів Заходу. У цих умовах підтримка України не набула системного характеру, що підтверджує залежність між рівнем союзницької координації та інтенсивністю політики стримування.

Водночас цей період характеризувався суперечливістю економічної політики Заходу щодо Росії. Попри санкції, економічна взаємодія, зокрема в енергетичній сфері, зберігалася і навіть посилювалася. Проєкт «Північний потік-2» став символом співіснування двох логік: стримуван-

ня та економічного прагматизму, що підривало цілісність західної стратегії. Реалізація проекту «Північний потік-2», попри заперечення з боку США та низки держав Центрально-Східної Європи, стала індикатором того, що економічні інтереси окремих країн ЄС продовжували домінувати над безпековими міркуваннями. Це підривало цілісність санкційної політики та знижувало ефективність загальної стратегії стримування Росії.

На стратегічному рівні поступово відбувалася трансформація сприйняття Росії. Її дії (військова активність, кібератаки, втручання у виборчі процеси) дедалі більше розглядалися як системний виклик. Це знайшло відображення у стратегічних документах, зокрема у визначенні Росії як ключового джерела безпекових загроз для НАТО [13]. Однак ця зміна сприйняття ще не супроводжувалася відповідною трансформацією політики.

Ключовим фактором, що визначав обмеженість західної реакції, був *недостатній рівень трансатлантичної консолідації*. У цей період спостерігалися розбіжності між США та європейськими державами щодо підходів до Росії, рівня санкційного тиску та масштабів підтримки України. Крім того, внутрішньополітичні процеси у західних країнах (зокрема у США та ЄС) впливали на зниження стратегічної узгодженості. При цьому рівень консолідації Заходу був нерівномірним: тоді як США демонстрували готовність до посилення санкційного тиску та розширення військової допомоги Україні, окремі держави Європейського Союзу, зокрема Німеччина та Угорщина, займали більш обережну позицію, надаючи пріоритет економічній стабільності та енергетичній співпраці з Росією. Така асиметрія підходів обмежувала можливості формування єдиної стратегії стримування.

У результаті політика Заходу набувала компромісного характеру: одночасне стримування Росії, підтримка України та збереження каналів взаємодії з Москвою. Така багатовекторність обмежувала ефективність політики стримування та не створювала достатніх витрат для Росії, щоб змінити її поведінку.

Таким чином, другий етап підтверджує гіпотезу 2: характер і масштаби підтримки України безпосередньо залежали від рівня трансатлантичної консолідації. В умовах її часткової фрагментації підтримка залишалася обмеженою, несистемною та політично обережною.

Водночас цей період виявив структурні слабкості моделі «керованого стримування», яка дозволяла стабілізувати конфлікт, але не усувала його причин. Саме ці обмеження стали одним із ключових чинників, що унеможливили ефективне стримування Росії та створили передумови для її подальшої ескалації у 2022 році.

Третій етап: системне стримування та трансформація безпекової архітектури (2022–2025 рр.)

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року стало критичним переломним моментом у розвитку російсько-української

війни та політики Заходу. На відміну від попередніх етапів, коли конфлікт сприймався як регіональний, нова фаза агресії призвела до радикальної зміни стратегічного мислення західних держав. Війна почала розглядатися як системний виклик європейській та глобальній безпековій системі.

Ключовою характеристикою цього етапу стала *безпрецедентна консолідація Заходу*, яка проявилася у високому рівні координації дій США, Європейського Союзу, НАТО та G7. Саме цей фактор зумовив якісну трансформацію політики Заходу: від обмеженого реагування до моделі системного стримування Росії.

Санкційна політика набула принципово нового характеру. Якщо у попередній період санкції виконували переважно сигнальну функцію, то після 2022 року вони стали інструментом *системного економічного тиску*, спрямованого на ослаблення стратегічного потенціалу Росії. Обмеження охопили фінансовий сектор, енергетику, технології, а також призвели до часткової ізоляції Росії від глобальних ринків.

В червні 2022 року Європейська Рада надала Україні статус кандидата на вступ до Європейського Союзу [8]. Військова підтримка України після 2022 року набула безпрецедентного масштабу як за обсягами, так і за якісними характеристиками. За оцінками міжнародних аналітичних центрів, сукупна допомога Україні з боку США та країн ЄС після 2022 року перевищила 100 млрд доларів, включаючи військову, фінансову та гуманітарну складові [11]. Західні держави перейшли від обмежених поставок до системного забезпечення України сучасними видами озброєння, включно з артилерійськими системами великої дальності, системами протиповітряної оборони (зокрема Patriot і IRIS-T), танками західного зразка (Leopard 2, Challenger 2, Abrams), а також далекобійними ракетними системами HIMARS.

Крім того, було створено нові координаційні механізми, зокрема формат «Рамштайн», який забезпечив регулярну синхронізацію військової допомоги між більш ніж 50 державами. Сукупний обсяг військової, фінансової та гуманітарної допомоги Україні з боку Заходу досяг десятків мільярдів доларів щорічно, що свідчить про перехід до довгострокової стратегії підтримки.

Саме така інтенсивність і координація допомоги є прямим індикатором високого рівня трансатлантичної консолідації та підтверджує перехід до моделі системного стримування Росії.

Водночас відбулися глибинні зміни у безпековій архітектурі Європи. Розширення НАТО за рахунок Фінляндії та Швеції, зростання оборонних витрат європейських держав [14; 17], зміцнення східного флангу Альянсу та активізація політики стратегічної автономії Європейського Союзу свідчать про формування нової моделі європейської безпеки. Кількість сил НАТО на східному фланзі була суттєво збільшена, а нові оборонні плани Альянсу передбачають швидке розгортання значних військових контингентів у разі загрози.

Особливого значення набуло переосмислення ролі України. Вона перестала розглядатися як буферна зона між Росією та Заходом і трансфор-

мувалася у ключовий елемент системи стримування російського ревізіонізму, що принципово змінює її геополітичний статус.

Таким чином, у 2022–2024 роках сформувалася модель *системного стримування*, яка базується на поєднанні військової підтримки України, масштабного санкційного тиску та інституційного зміцнення євроатлантичного простору.

Водночас станом на початок 2025 року політика Заходу увійшла у нову фазу, пов'язану зі змінами у зовнішньополітичному курсі США. Початок нової президентської каденції призвів до часткової трансформації підходів: від моделі максимальної підтримки України до більш прагматичної стратегії, орієнтованої на переговорне врегулювання.

Окремі політичні сигнали та публічні заяви у 2025 році свідчать про можливу трансформацію підходів США до підтримки України [1], зокрема у напрямі посилення уваги до дипломатичних механізмів врегулювання. Тимчасове скорочення прямої військової допомоги Україні та перехід до моделі, за якої фінансове навантаження частково переноситься на європейських союзників, супроводжувалося активізацією дипломатичних контактів та спробами стимулювати переговорний процес. Водночас ці тенденції залишаються предметом подальшого розвитку та потребують обережної інтерпретації, оскільки їх довгострокові наслідки ще не є остаточно визначеними.

Такий підхід відображає зниження рівня трансатлантичної консолідації та перехід до більш фрагментованої моделі західної політики. Водночас він стимулював зростання ролі Європи у забезпеченні безпеки та підтримці України, що посилює тенденції до розвитку стратегічної автономії [6].

Таким чином, *третій етап підтверджує гіпотезу 3*: російсько-українська війна стала ключовим фактором трансформації європейської безпекової архітектури. Україна інтегрується у систему стримування як її активний елемент, а сама архітектура набуває більш жорсткого, військово-політичного характеру.

Водночас динаміка 2025 року частково підтверджує і гіпотезу 2, демонструючи, що зниження рівня трансатлантичної єдності безпосередньо впливає на характер підтримки України, зміщуючи акцент з військових інструментів на дипломатичні.

Загалом третій етап засвідчує завершення переходу від моделі реагування на кризу до формування нової системи безпеки, в якій російсько-українська війна виступає центральним структуроутворюючим фактором.

Для підвищення аналітичної прозорості дослідження та демонстрації логіки перевірки гіпотез взаємозв'язок між змінними, індикаторами та емпіричними проявами узагальнено у таблиці 1.

Таблиця 1.

Операціоналізація гіпотез та емпіричні індикатори дослідження

Гіпотеза	Змінні	Індикатори	Емпіричні прояви	Періоди
Гіпотеза 1: Еволюція політики Заходу визначається зміною стратегічного сприйняття Росії	Стратегічне сприйняття Росії → Тип політики Заходу	- характер стратегічних документів - політичний дискурс - рівень санкцій	- 2014–2016 рр.: Росія частково сприймається як партнер → обмежені санкції - 2017–2021 рр.: визначення як загрози у документах НАТО- 2022 р.+: чітке позиціонування як системного противника → системні санкції	2014–2025 рр.
Гіпотеза 2: Рівень трансатлантичної консолідації визначає характер підтримки України	Трансатлантична консолідація → Підтримка України	- координація санкцій - військова допомога - політична узгодженість	- 2017–2021: розбіжності (США vs ЄС, Nord Stream 2) → обмежена підтримка - 2022–2024: висока координація (Ramstein) → масштабна допомога - 2025: ознаки фрагментації → зсув до дипломатії	2017–2025
Гіпотеза 3: Війна трансформує європейську безпекову архітектуру	Війна → Безпекова архітектура → Роль України	- розширення НАТО - оборонні витрати - статус України	- вступ Фінляндії до НАТО (2023 р.) - зростання військових бюджетів ЄС - Україна як елемент системи стримування	2022–2025 рр.
Додаткова залежність	Тип політики → Інтенсивність підтримки	- обсяг допомоги - тип озброєння	- 2014–2016 рр.: нелетальна допомога - 2017–2021 рр.: обмежена летальна (Javelin) - 2022 р.+: системна військова підтримка (HIMARS, Patriot, танки)	2014–2025 рр.

Висновки. Проведене дослідження дозволило здійснити комплексний історико-політичний аналіз еволюції ставлення Заходу до російської війни проти України у 2014–2025 роках та виявити ключові закономірності трансформації цієї політики в контексті змін міжнародної безпеки.

У результаті дослідження підтверджено, що еволюція політики Заходу має *нелінійний характер* і визначається не лише динамікою воєнних подій, але й трансформацією стратегічного сприйняття Росії. Перехід від трактування Росії як потенційного партнера до її визначення як системного противника зумовив зміну моделі політики від обмеженого реагування до системного стримування. Це підтверджує першу гіпотезу дослідження.

Аналіз показав, що ключовим фактором, який визначає характер і масштаби підтримки України, є рівень трансатлантичної консолідації. У періоди високої координації між США, ЄС і НАТО (насамперед після 2022 року) підтримка України набувала системного, довгострокового та військово-стратегічного характеру. Натомість у періоди фрагментації західної єдності (2017–2021 рр., а також тенденції 2025 року) підтримка залишалася обмеженою або трансформувалася у бік дипломатично-переговорних інструментів. Це підтверджує другу гіпотезу дослідження.

Дослідження також засвідчило, що російсько-українська війна стала ключовим каталізатором глибинної трансформації європейської безпечної архітектури. Відбулося зміцнення НАТО, зростання оборонних витрат, посилення ролі Європейського Союзу у сфері безпеки, а також переосмислення ролі України, яка трансформувалася з об'єкта геополітичного протистояння у суб'єкт системи стримування. Це підтверджує третю гіпотезу дослідження.

У межах дослідження виокремлено три основні етапи еволюції політики Заходу:

1. 2014–2016 рр.: етап обмеженого реагування;
2. 2017–2021 рр.: етап стратегічної інерції;
3. 2022–2025 рр.: етап системного стримування з подальшою частковою трансформацією.

Кожен із цих етапів відображає зміну співвідношення між стратегічним сприйняттям Росії, рівнем трансатлантичної єдності та інструментами політики Заходу.

Наукова новизна дослідження полягає у застосуванні інтегрованої аналітичної моделі, що поєднує три ключові змінні: стратегічне сприйняття, трансатлантичну консолідацію та тип політики — для пояснення еволюції ставлення Заходу до російсько-української війни у повному хронологічному діапазоні 2014–2025 років. Запропонований підхід дозволяє подолати фрагментарність існуючих досліджень і забезпечує системне пояснення змін у політиці Заходу.

Теоретичне значення роботи полягає у розвитку підходів до аналізу трансформації міжнародної безпеки в умовах великої війни, зокрема через поєднання елементів теорії стримування, досліджень стратегічної культури та аналізу союзницької поведінки.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його результатів для прогнозування подальшої еволюції політики Заходу щодо російсько-української війни, зокрема в умовах потенційної фрагментації трансатлантичної єдності та зростання ролі Європи у сфері безпеки.

Таким чином, російсько-українська війна виступає не лише регіональним конфліктом, але й центральним фактором трансформації міжнародної системи, що визначає нові параметри європейської та глобальної безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Боженко А. (2025) Вступ України в НАТО і повернення до кордонів 2014 року: очільник Пентагона зробив різкі заяви. URL: <https://trueua.info/news/vstup-ukrayiny-v-nato-i-povernennya-do-kordoniv-2014-roku-ochilnyk-pentahona-zrobuv-rizki>
2. Віднянський С., Мартинов А. (2023) Російсько-українська війна та міжнародне співтовариство: монографія. К.: Інститут історії України НАН України, 2023. 264 с.
3. Гібридна війна Росії проти України після Революції гідності / Наук. ред. М. Дорошко, В. Балюк. Інститут міжнародних відносин Київського національного університету ім. Т. Шевченка; Центр Східної Європи і факультет політології Університету Марії Кюрі-Склодовської в Любліні. – К.: Ніка-Центр, 2018. – 280 с.
4. Лазарович М., Мироненко П. (2024) Московитсько-українська війна (2014-2024 роки) : монографія / Акад. політ.-прав. наук України, Акад. «Укр. Політія». 4-те вид., перероб. Київ: Політія, 2024. 517 с.
5. Плохій С. (2023) Російсько-українська війна: повернення історії / Сергій Плохій; пер. з англ. М. Ларченка. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2023. — 400 с.
6. Council of the European Union. (2022) A Strategic Compass for Security and Defence. Brussels: European Union. Available at: <https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/publications/strategic-compass/>
7. Countering America's Adversaries Through Sanctions Act-Related Sanctions. Office of Foreign Assets Control <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/countering-americas-adversaries-through-sanctions-act-related-sanctions>
8. European Council grants EU candidate status to Ukraine. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/australia/european-council-grants-eu-candidate-status-ukraine_en
9. Giles K. (2024) Russia's War on Everybody: And What it Means for You Hardcover Bloomsbury Academic, 2022.
10. Jakupec V. (2024) The West's Response to the Ukraine War. Military Struggles, NATO Challenges, and the Reimagining of Global Politics Springer Nature Switzerland AG 2024.
11. Kiel Institute for the World Economy. (2024) Ukraine Support Tracker. URL: <https://www.ifw-kiel.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/>
12. Makhortykh M., Kulichkina A., Maikovska K. (2024) Evolution of wartime discourse on Telegram: A comparative study of Ukrainian and Russian policymakers' communication before and after Russia's full-scale invasion of Ukraine URL: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2510.11746>
13. NATO. (2022) NATO 2022 Strategic Concept. Madrid: North Atlantic Treaty Organization. URL: <https://www.nato.int/strategic-concept/>
14. NATO. (2024) Defence Expenditure of NATO Countries (2014–2024). Brussels: NATO. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49198.htm
15. Pertevi L.A. (2024) The EU's Approach to Sanctions on Russia: A Critical Analysis of the Existing Literature // Central European Journal of International and Security Studies, 2024 — Volume 18, Issue 3.

16. Schwarzer D. (2024) The War in Ukraine and Its Challenges to European Security P.44-66 URL: <https://doi.org/10.1093/oso/9780198908289.003.0003>
17. SIPRI. (2024) Trends in World Military Expenditure 2023. Stockholm International Peace Research Institute. URL: <https://www.sipri.org/publications>

REFERENCES

1. Bozhenko A. (2025) Vstup Ukrayiny v NATO i povernennya do kordoniv 2014 roku: ochil'nyk Pentahona zrobyv rizki zayavy. Retrieved from <https://trueua.info/news/vstup-ukrayiny-v-nato-i-povernennya-do-kordoniv-2014-roku-ochilnyk-pentahona-zrobyv-rizki> [in Ukrainian].
2. Vidnyans'kyi C., Martynov A. (2023) Rosiys'ko-ukrayins'ka viyna ta mizhnarodne spivtovarystvo: monohrafiya. K.: Instytut istoriyi Ukrayiny NAN Ukrayiny, 2023. 264 s. [in Ukrainian].
3. Hibrydna viyna Rosiyi proty Ukrayiny pislya Revolyutsiyi hidnosti / Nauk. red. M. Doroshko, V. Balyuk. Instytut mizhnarodnykh vidnosyn Kyyivs'koho natsional'noho universytetu im. T. Shevchenka; Tsentr Skhidnoyi Yevropy i fakul'tet politolohiyi Universytetu Mariyi Kyuri-Sklodovs'koyi v Lyublini. – K.: Nika-Tsentr, 2018. – 280 s. [in Ukrainian].
4. Lazarovych M., Myronenko P. (2024) Moskovyt's'ko-ukrayins'ka viyna (2014-2024 roky) : monohrafiya / Akad. polit.-prav. nauk Ukrayiny, Akad. «Ukr. Politiya». 4-te vyd., pererob. Kyiv: Politiya, 2024 [in Ukrainian].
5. Plokhii C. (2023) Rosiys'ko-ukrayins'ka viyna: povernennya istoriyi / Serhiy Plokhii; per. z anh. M. Larchenka. — Kharkiv : Knyzhkovyy Klub «Klub Simeynoho Dozvil'lya», 2023. 400 [in English].
6. Council of the European Union. (2022) A Strategic Compass for Security and Defence. Brussels: European Union. Retrieved from <https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/publications/strategic-compass/> [in English].
7. Countering America's Adversaries Through Sanctions Act-Related Sanctions. Office of Foreign Assets Control. Retrieved from <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/countering-americas-adversaries-through-sanctions-act-related-sanctions> [in English].
8. European Council grants EU candidate status to Ukraine. Retrieved from https://www.eeas.europa.eu/delegations/australia/european-council-grants-eu-candidate-status-ukraine_en [in English].
9. Giles K. (2024) Russia's War on Everybody: And What it Means for You Hardcover Bloomsbury Academic, 2022. [in English].
10. Jakupec V. The West's Response to the Ukraine War. Military Struggles, NATO Challenges, and the Reimagining of Global Politics Springer Nature Switzerland AG 2024. [in English].
11. Kiel Institute for the World Economy. (2024) Ukraine Support Tracker. Retrieved from <https://www.ifw-kiel.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/> [in English].
12. Makhortykh M., Kulichkina A., Maikovska K. (2024) Evolution of wartime discourse on Telegram: A comparative study of Ukrainian and Russian policymakers' communication before and after Russia's full-scale invasion of Ukraine. DOI: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2510.11746> [in English].

13. NATO. (2022) NATO 2022 Strategic Concept. Madrid: North Atlantic Treaty Organization. Retrieved from <https://www.nato.int/strategic-concept/> [in English].
14. NATO. (2024) Defence Expenditure of NATO Countries (2014–2024). Brussels: NATO. Retrieved from https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49198.htm [in English].
15. Pertevi L.A. (2024) The EU's Approach to Sanctions on Russia: A Critical Analysis of the Existing Literature // Central European Journal of International and Security Studies, 2024 — Volume 18, Issue 3 [in English].
16. Schwarzer D. (2024) The War in Ukraine and Its Challenges to European Security P.44-66. DOI: <https://doi.org/10.1093/oso/9780198908289.003.0003> [in English].
17. SIPRI. (2024) Trends in World Military Expenditure 2023. Stockholm International Peace Research Institute. Retrieved from <https://www.sipri.org/publications> [in English].